

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.3.153>

УДК 339.543:339.5:658.788

Т. М. Чорна,

к. т. н, доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства,

Державний податковий університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9923-8737>

І. С. Сагайдак,

к. т. н, доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства,

Державний податковий університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7186-8830>

А. В. Клочкова,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Державний податковий університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-2443-820X>

К. С. Тарасенко,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Державний податковий університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-0310-8879>

РОЛЬ МАРКУВАННЯ ТОВАРІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА ПРОЗОРОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

*T. Chorna,
PhD in Technical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Customs and Commodity Science,
State Tax University*

*I. Sahaidak,
PhD in Technical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Customs and Commodity Science,
State Tax University*

*A. Klochkova,
Student at the first (bachelor's) level of higher education, State Tax University
K. Tarasenko,
Student at the first (bachelor's) level of higher education, State Tax University*

THE ROLE OF PRODUCT LABELING IN ENSURING CUSTOMS CONTROL AND TRANSPARENCY IN INTERNATIONAL TRADE

У статті досліджено сутність та значення маркування товарів як важливого інформаційного інструменту забезпечення митного контролю та підвищення прозорості міжнародної торгівлі. Розкрито основні функції маркування у процесі ідентифікації товарів, підтвердження їх походження та перевірки відповідності фактичних характеристик продукції даним, зазначеним у митних документах. Проаналізовано нормативно-правові засади маркування товарів в Україні та міжнародну практику використання інформації маркування у системі митного контролю. Особливу увагу приділено ролі маркування у протидії незаконному переміщенню товарів, боротьбі з контрафактною продукцією та забезпеченні дотримання санкційних обмежень у міжнародній торгівлі. На основі статистичних даних діяльності митних органів України проаналізовано сучасні тенденції порушень митного законодавства, пов'язаних із недостовірним декларуванням товарів та неналежним маркуванням продукції. Визначено основні проблеми використання інформації маркування під час здійснення митного контролю, зокрема невідповідність або неповноту інформації про товар, поширення

контрафактної продукції та недостатній рівень цифровізації систем простежуваності. Обґрунтовано напрями вдосконалення використання маркування товарів у системі митного контролю України, серед яких гармонізація законодавства з вимогами Європейського Союзу, розвиток цифрового маркування та посилення міжвідомчої взаємодії у сфері контролю за обігом продукції.

The article examines the essence and significance of product labeling as an important informational instrument for ensuring effective customs control and enhancing transparency in international trade. In the context of the growing volume of cross-border trade and increasing complexity of global supply chains, reliable identification of goods and verification of their origin become crucial tasks for customs authorities. Product labeling serves not only as a means of informing consumers about the characteristics, composition, and safe use of products, but also as an additional source of information that can be used by customs authorities during the process of customs control and clearance.

The study analyzes the regulatory framework governing product labeling in Ukraine as well as international approaches to the use of labeling information in customs administration. Particular attention is devoted to the role of labeling in identifying goods, verifying their compliance with the information declared in customs documentation, and confirming the country of origin of products. The article also highlights the importance of labeling in combating counterfeit goods, preventing illegal trade practices, and ensuring compliance with trade restrictions and sanctions in international commerce.

Based on statistical data from the activities of Ukrainian customs authorities, the paper examines recent trends in violations of customs legislation related to inaccurate declaration of goods and improper or misleading labeling. The analysis demonstrates that discrepancies between labeling information and customs documentation may serve as an important risk indicator during customs inspections. In addition, the article identifies key challenges that complicate the effective use of labeling information in customs control, including incomplete or

inconsistent product information, the spread of counterfeit goods, and the insufficient level of digitalization in product traceability systems.

The research substantiates several directions for improving the use of product labeling within the customs control system of Ukraine. These include further harmonization of national legislation with the regulatory framework of the European Union, wider implementation of digital labeling technologies such as QR codes and electronic identifiers, and enhanced cooperation between customs authorities, market surveillance bodies, and international organizations. Strengthening these mechanisms will contribute to improving the efficiency of customs control, increasing the transparency of international trade flows, and preventing violations related to the illegal movement of goods.

Ключові слова: *маркування товарів, митний контроль, міжнародна торгівля, країна походження товару, ідентифікація товарів, контрафактна продукція, прозорість товарних потоків.*

Keywords: *product labeling, customs control, international trade, country of origin, product identification, counterfeit goods, transparency of trade flows.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах розвитку міжнародної торгівлі зростає роль ефективних механізмів ідентифікації товарів, забезпечення прозорості товаропотоків та підтвердження їх походження. Одним із важливих інформаційних інструментів, що сприяє вирішенню цих завдань, є маркування товарів. Належне маркування забезпечує доступ до ключових відомостей про продукцію, сприяє захисту прав споживачів та відіграє важливу роль у протидії поширенню контрафактної продукції.

Хоча вимоги до маркування встановлюються насамперед законодавством у сфері технічного регулювання та захисту прав споживачів, інформація, що міститься у маркуванні, має важливе значення і для діяльності митних органів. Вона використовується під час митного контролю

для ідентифікації товарів, перевірки їх відповідності заявленим у митній декларації характеристикам, а також для встановлення країни походження товарів.

Після початку повномасштабної агресії російської федерації проти України значення ефективного митного контролю товаропотоків істотно зросло. Запровадження санкційних обмежень щодо товарів походженням з російської федерації та республіки білорусь, необхідність запобігання обходу таких обмежень, а також посилення контролю за переміщенням окремих категорій товарів актуалізують використання всіх доступних інформаційних інструментів митного контролю, серед яких важливе місце займає маркування товарів.

У цьому контексті актуальним є дослідження ролі маркування товарів у забезпеченні митного контролю України, аналіз сучасних підходів до його використання у міжнародній практиці та визначення можливих напрямів удосконалення відповідних механізмів..

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання маркування товарів, простежуваності їх походження та використання відповідної інформації у системі міжнародної торгівлі є предметом дослідження як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. У сучасній науковій літературі маркування розглядається як важливий інформаційний інструмент забезпечення прозорості торговельних операцій, захисту прав споживачів і протидії поширенню контрафактної продукції.

Значну увагу цій проблематиці приділяють зарубіжні дослідники. Зокрема, автори [1] аналізують економічні аспекти політики маркування країни походження та систем простежуваності продукції, доводячи, що їх поєднання сприяє підвищенню прозорості ринку та зменшенню інформаційної асиметрії між виробниками і споживачами. В роботі [2] обґрунтовано, що маркування походження продукції істотно впливає на сприйняття якості товару та прийняття споживчих рішень. Дослідження [3] підкреслює значення інформації про продукцію для забезпечення безпечності товарів та прозорості міжнародної торгівлі. Автори [4] також підтверджують

важливість достовірного маркування для запобігання економічному шахрайству та введенню споживачів в оману щодо походження продукції.

У вітчизняній науковій літературі проблематика маркування товарів розглядається переважно у контексті державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, нетарифних заходів та митного контролю. Зокрема, у дослідженні [5] йдеться про маркування як один із інструментів нетарифного регулювання міжнародної торгівлі, що забезпечує підтвердження відповідності продукції встановленим вимогам та стандартам. Автори [6] обґрунтовують необхідність удосконалення механізмів митного контролю та використання різних джерел інформації про товари для підвищення ефективності митного адміністрування.

Важливі аспекти функціонування митної політики України в умовах сучасних економічних викликів розглядаються в роботі [7], де автори аналізують трансформацію митної політики України в умовах збройної агресії та необхідність адаптації митних процедур до нових умов міжнародної торгівлі. Питання інформаційного наповнення товару та значення відомостей про його характеристики для забезпечення прозорості ринку досліджуються у праці [8], в якій автори розглядають поняття інформаційної культури товару та підкреслюють роль достовірної інформації про продукцію у формуванні довіри споживачів і забезпеченні прозорості ринкових відносин. Зазначені підходи мають важливе значення і для сфери митного контролю, оскільки інформація про товар, що міститься у маркуванні та інших інформаційних елементах продукції, може використовуватися як додаткове джерело даних під час ідентифікації товарів та перевірки їх характеристик у процесі митного оформлення.

Водночас аналіз сучасних наукових досліджень свідчить, що попри значну увагу до проблематики маркування товарів та розвитку систем митного контролю, питання використання інформації, що міститься у маркуванні товарів, саме як інструменту забезпечення митного контролю та підтвердження походження продукції у контексті сучасних викликів міжнародної торгівлі досліджене недостатньо комплексно. Це зумовлює

необхідність подальшого наукового аналізу ролі маркування товарів у забезпеченні митного контролю та прозорості міжнародної торгівлі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження ролі маркування товарів у забезпеченні митного контролю та прозорості міжнародної торгівлі, аналіз сучасної практики використання інформації маркування у діяльності митних органів України та обґрунтування напрямів удосконалення відповідних механізмів у сучасних умовах розвитку міжнародної торгівлі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах розвитку міжнародної торгівлі маркування виступає також одним із інструментів забезпечення прозорості товарних потоків та підвищення ефективності державного контролю за обігом продукції.

В українському законодавстві питання маркування тісно пов'язане з наданням споживачам достовірної інформації про товар. Відповідно до Закону України «Про захист прав споживачів», виробник або продавець зобов'язаний забезпечити надання споживачеві необхідної, доступної та достовірної інформації про продукцію, зокрема щодо її основних характеристик, складу, умов використання, а також відомостей про виробника [9]. Така інформація доводиться до споживача, зокрема шляхом нанесення відповідного маркування на продукцію або її упаковку.

Вимоги до маркування окремих категорій продукції також визначаються системою технічних регламентів, які встановлюють обов'язкові вимоги до інформації, що повинна зазначатися на продукції або її упаковці, включаючи найменування товару, ідентифікаційні дані виробника або імпортера, умови безпечного використання та знаки відповідності [10].

У сфері зовнішньоекономічної діяльності маркування товарів має значення і для здійснення митного контролю. Згідно з положеннями Митного кодексу України, митні органи під час проведення митного контролю можуть використовувати різні джерела інформації для ідентифікації товарів, у тому числі відомості, що містяться на упаковці, етикетках або інших інформаційних елементах продукції [11]. Це дозволяє перевіряти

відповідність фактичних характеристик товару даним, зазначеним у митній декларації, а також сприяє встановленню країни походження продукції.

На міжнародному рівні вимоги до маркування продукції пов'язані з регулюванням технічних бар'єрів у торгівлі. Зокрема, Угода про технічні бар'єри у торгівлі Світової організації торгівлі передбачає, що технічні регламенти, стандарти та процедури оцінки відповідності, які можуть включати вимоги до маркування продукції, не повинні створювати необґрунтованих перешкод міжнародній торгівлі та мають бути прозорими і недискримінаційними [12].

Важливим різновидом маркування у міжнародній торгівлі є маркування країни походження товару, що передбачає зазначення на продукції або її упаковці інформації про державу, у якій товар був вироблений або зазнав достатньої переробки. Таке маркування виконує важливу функцію інформування споживачів та сприяє реалізації торговельної політики держав, зокрема у сфері застосування тарифних преференцій, торговельних обмежень та санкцій [13]. З точки зору митного контролю маркування країни походження має важливе значення для підтвердження достовірності відомостей про товар, зазначених у митних документах. Зокрема, митні органи можуть використовувати інформацію з маркування як додатковий індикатор для перевірки правильності визначення країни походження товару та виявлення можливих порушень митного законодавства.

Важливу роль маркування у процесі ідентифікації товарів відзначає також Всесвітня митна організація, у рекомендаціях щодо спрощення та гармонізації митних процедур якої підкреслюється значення використання різних інформаційних джерел для ідентифікації товарів, зокрема даних маркування, упаковки та комерційної документації [14].

У науковій та нормативній літературі маркування товарів класифікують за різними ознаками залежно від його функціонального призначення. Найбільш поширеними є інформаційне, ідентифікаційне, штрих-кодове, екологічне, енергетичне та маркування географічного походження. Кожен із зазначених видів виконує специфічні функції у процесі

обігу товарів, забезпечуючи їх ідентифікацію, інформування споживачів та підтвердження відповідності встановленим вимогам (Табл. 1).

Таблиця 1. Основні види маркування товарів та їх характеристика

Вид маркування	Основна мета	Основні елементи маркування
Інформаційне маркування	Надання споживачам повної та достовірної інформації про товар	Назва товару; склад; дата виробництва; термін придатності; умови зберігання; дані виробника; країна виробництва
Штрих-кодове маркування	Автоматизована ідентифікація товарів у логістичних та торговельних процесах	Лінійний або двовимірний штрих-код (EAN-13, QR, Data Matrix); цифровий код виробника та товару
Ідентифікаційне маркування	Забезпечення можливості ідентифікації товару, виробника або партії продукції	Серійний номер; номер партії; код виробника; модель; технічні характеристики
Екологічне маркування	Інформування про екологічні характеристики продукції та її вплив на довкілля	Екологічне маркування (EU Ecolabel); символи переробки; маркування щодо вмісту шкідливих речовин
Енергетичне маркування	Інформування споживачів про рівень енергоефективності продукції	Класи енергоефективності (A–G); показники енергоспоживання; технічні характеристики
Маркування географічного походження	Підтвердження зв'язку товару з певною географічною територією або регіоном виробництва	Назва місця походження; захищене географічне зазначення; відповідний знак або символ
Транспортне (логістичне) маркування	Забезпечення правильного транспортування та зберігання товарів	Маніпуляційні знаки («Крихке», «Берегти від вологи», «Верх/низ»); дані про вантаж; код партії
Попереджувальне маркування	Інформування про небезпечні властивості продукції	Піктограми небезпеки; знаки токсичності; попередження щодо використання
Цифрове маркування	Забезпечення простежуваності товарів та доступу до цифрової інформації	QR-код; Data Matrix; електронний ідентифікатор товару

Джерело: сформовано на основі [15].

Представлена класифікація демонструє, що маркування виконує не лише інформаційну функцію для споживачів, але й забезпечує можливість ідентифікації товарів на різних етапах їх обігу, включаючи митний контроль та логістичні операції.

Важливим аспектом маркування є також мовні вимоги до інформації про товар. Відповідно до законодавства України, інформація про продукцію, що реалізується на території держави, повинна надаватися державною мовою, що забезпечує доступність інформації для споживачів. При цьому допускається дублювання інформації іншими мовами [16].

Таким чином, маркування товарів виступає комплексним інформаційним інструментом, який поєднує функції інформування споживачів, ідентифікації продукції та забезпечення державного контролю за її обігом. У сфері міжнародної торгівлі та митного контролю значення маркування зростає, оскільки воно сприяє підтвердженню походження товарів, підвищенню прозорості товарних потоків та запобіганню порушенням митного законодавства.

Для митних органів особливе значення мають ті елементи маркування, які дозволяють встановити походження товару, його ідентифікаційні характеристики та відповідність задекларованим даним. Основні інформаційні елементи маркування, що використовуються під час митного контролю, наведено у таблиці 2.

Отже, інформаційні елементи маркування можуть використовуватися митними органами як додаткове джерело даних для ідентифікації товарів та перевірки достовірності відомостей, зазначених у митних документах. Саме невідповідність або відсутність маркування часто виступає одним із первинних індикаторів ризику, що сигналізує про можливі порушення митного законодавства.

Для оцінки практичного значення маркування у системі митного контролю доцільно проаналізувати статистичні дані щодо порушень митного законодавства та інших показників діяльності митних органів України.

За інформацією Державної митної служби України, у 2022–2025 рр. митними органами було виявлено значну кількість порушень митних правил, частина з яких пов'язана з недостовірним декларуванням товарів, що часто супроводжується неправильним маркуванням продукції або його

відсутністю. Для оцінки загальної тенденції порушень митного законодавства проаналізовано динаміку відповідних показників за останні роки (Рис. 1).

**Таблиця 2. Інформаційні елементи маркування товарів,
що використовуються під час митного контролю**

Інформаційний елемент маркування	Функція у процесі ідентифікації товарів	Значення для митного контролю
Найменування товару	Дозволяє попередньо ідентифікувати товар та співставити його з описом у митній декларації	Допомагає перевіряти правильність класифікації товару за УКТ ЗЕД
Країна походження товару	Дає можливість визначити походження продукції	Використовується для застосування тарифних ставок, преференційних режимів або торговельних обмежень
Дані виробника	Ідентифікація виробника товару	Дає змогу перевіряти достовірність інформації про товар та його походження
Штрих-код (EAN, UPC)	Автоматизована ідентифікація продукції	Дає можливість перевіряти інформацію про товар у міжнародних базах даних
Серійний номер або номер партії	Дозволяє простежити виробництво та обіг товару	Використовується для контролю походження товарів та виявлення контрафактної продукції
Модель або артикул товару	Дозволяє точно визначити тип товару	Допомагає перевіряти відповідність технічних характеристик товару заявленим у документах
Знаки відповідності (СЕ, національні знаки)	Свідчить про проходження процедур оцінки відповідності	Дозволяє митним органам перевіряти дотримання технічних регламентів
Маніпуляційні знаки	Інформують про особливості поводження з товаром	Полегшують контроль за переміщенням вантажів та їх ідентифікацію
Цифрові коди (QR, Data Matrix)	Забезпечує доступ до цифрових систем відстеження продукції	Сприяє перевірці інформації про товар у системах простежуваності

Джерело: сформовано на основі [15, 17].

Аналіз наведених даних свідчить, що кількість виявлених порушень митних правил залишається значною, що свідчить про актуальність

удосконалення інструментів ідентифікації товарів, зокрема використання інформації маркування під час митного контролю.

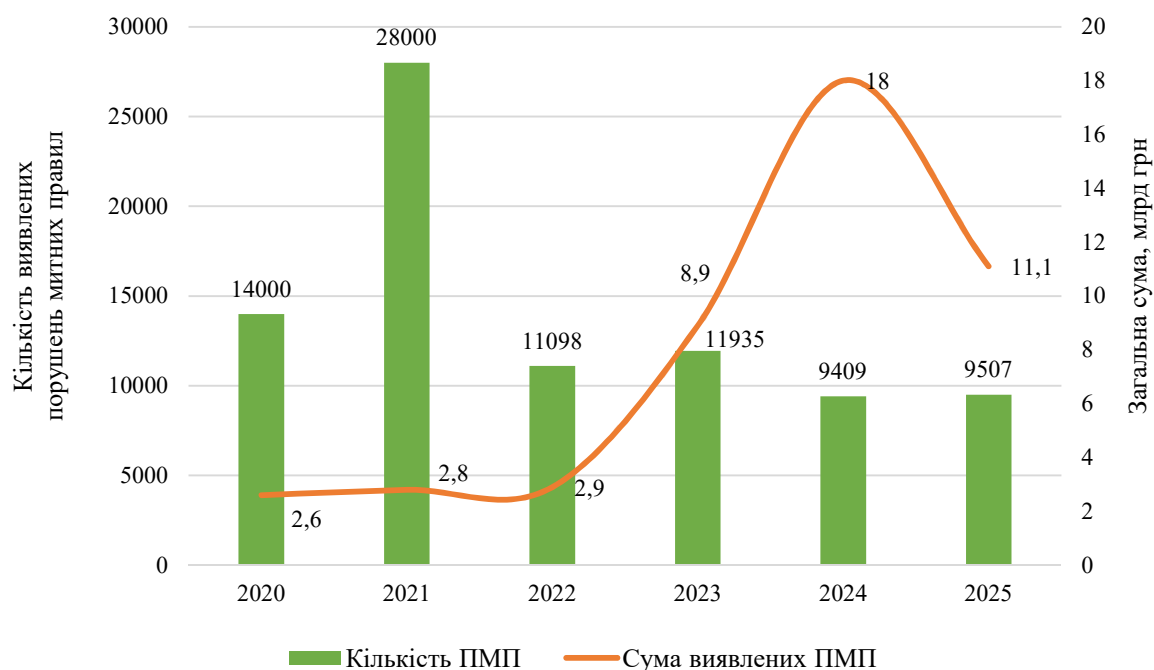

Рис. 1. Динаміка виявлених порушень митних правил в Україні

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [17].

Важливим є також аналіз структури товарів, що найчастіше стають предметами порушень митних правил. Серед предметів правопорушень, тимчасово вилучених у відповідних справах, значну частку займають промислові товари, а також продовольчі товари та сільськогосподарська продукція (Рис. 2).

Порушення вимог щодо маркування найчастіше фіксуються в категоріях товарів з високим ризиком нетарифного регулювання. Значну частку становлять промислові товари широкого вжитку, текстильна продукція, електроніка, косметика та харчові продукти. Саме ці категорії продукції найбільш часто підлягають обов'язковим вимогам щодо маркування, що пояснює підвищений ризик порушень у цій сфері.

Основними порушеннями, пов'язаними з маркуванням промислових товарів є відсутність знака відповідності технічним регламентам, некоректне

ідентифікаційне маркування текстилю та взуття; продовольчих товарів – відсутність україномовного маркування про склад та інформації про терміни придатності; електроніки – порушення вимог енергомаркування та екологічного маркування.

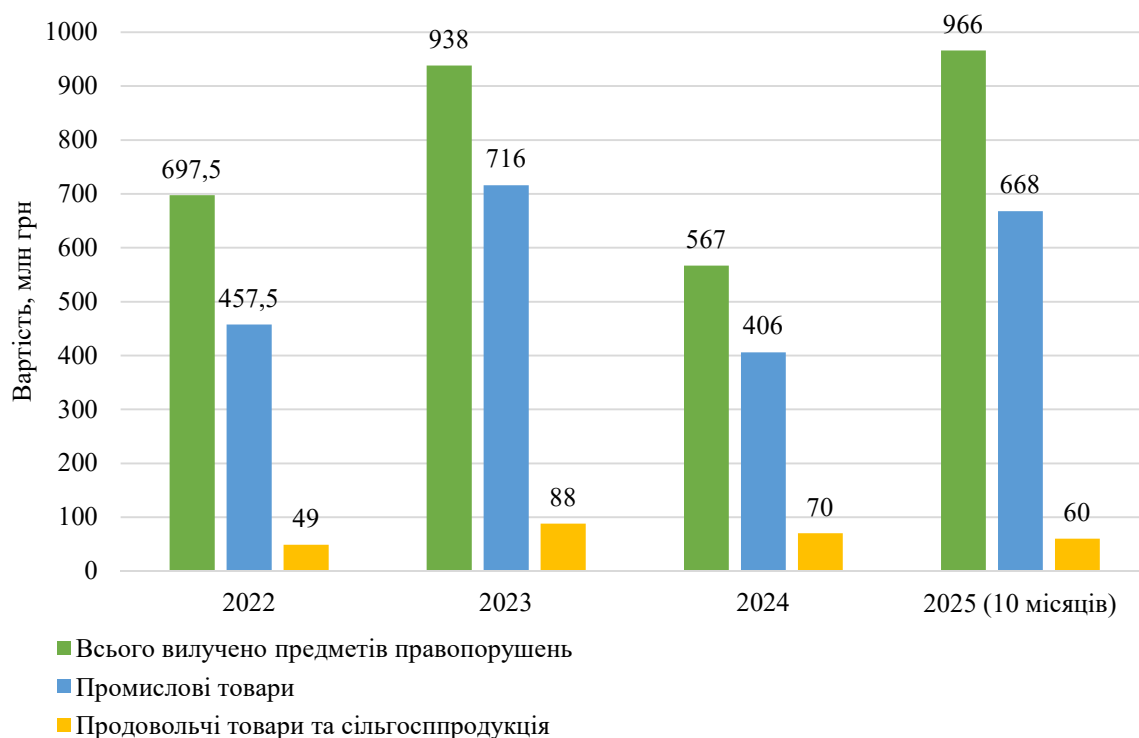

Рис. 2. Структура предметів порушень митних правил за категоріями товарів

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [17].

Окрему увагу митні органи приділяють боротьбі з переміщенням контрафактної продукції, яка часто характеризується відсутністю або фальсифікацією маркування. Для сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України Державна митна служба України, відповідно до своїх функцій, забезпечує ведення митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону. Станом на 2025 рік загальна кількість зареєстрованих в цьому реєстрі об'єктів перевищила 1000 (Рис. 3).

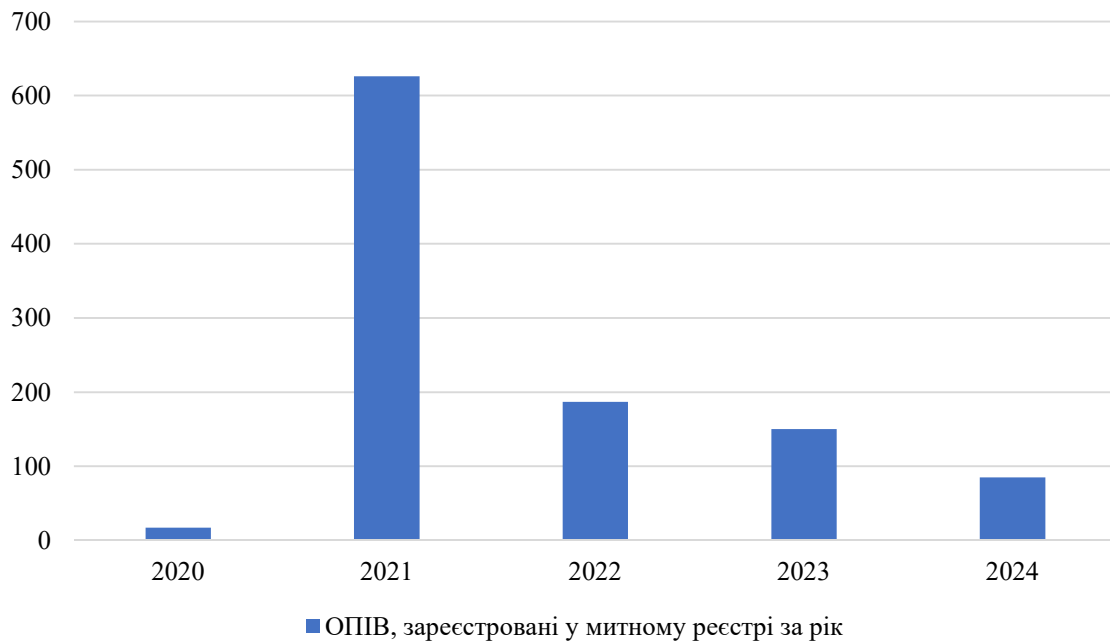

Рис. 3. Динаміка кількості об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ) у митному реєстрі

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [17-18].

Зростання кількості зареєстрованих об'єктів свідчить про підвищення ролі митних органів у захисті прав інтелектуальної власності та посилення контролю за переміщенням контрафактної продукції.

У 2024 році було ухвалено 674 рішення про призупинення митного оформлення товарів за підозрою у порушенні прав інтелектуальної власності, з них 568 – згідно даних митного реєстру, 106 – за власною ініціативою митних органів (Ex Officio) [18]. Як правило, значна частина таких товарів мала ознаки неправдивого або імітованого маркування. Найбільшу кількість серед категорій товарів, які містять зареєстровані об'єкти права інтелектуальної власності складають алкогольні напої, електроприлади, продукти харчування, дитячі іграшки, лікарські засоби, одяг та взуття.

Важливим напрямом контролю у сфері міжнародної торгівлі є перевірка достовірності документів, що підтверджують походження товарів. У процесі митного контролю митні органи здійснюють верифікацію преференційних сертифікатів та інших документів про походження продукції

з метою запобігання зловживанням у застосуванні тарифних преференцій. Результати таких перевірок упродовж останніх років наведено на рисунку 4.

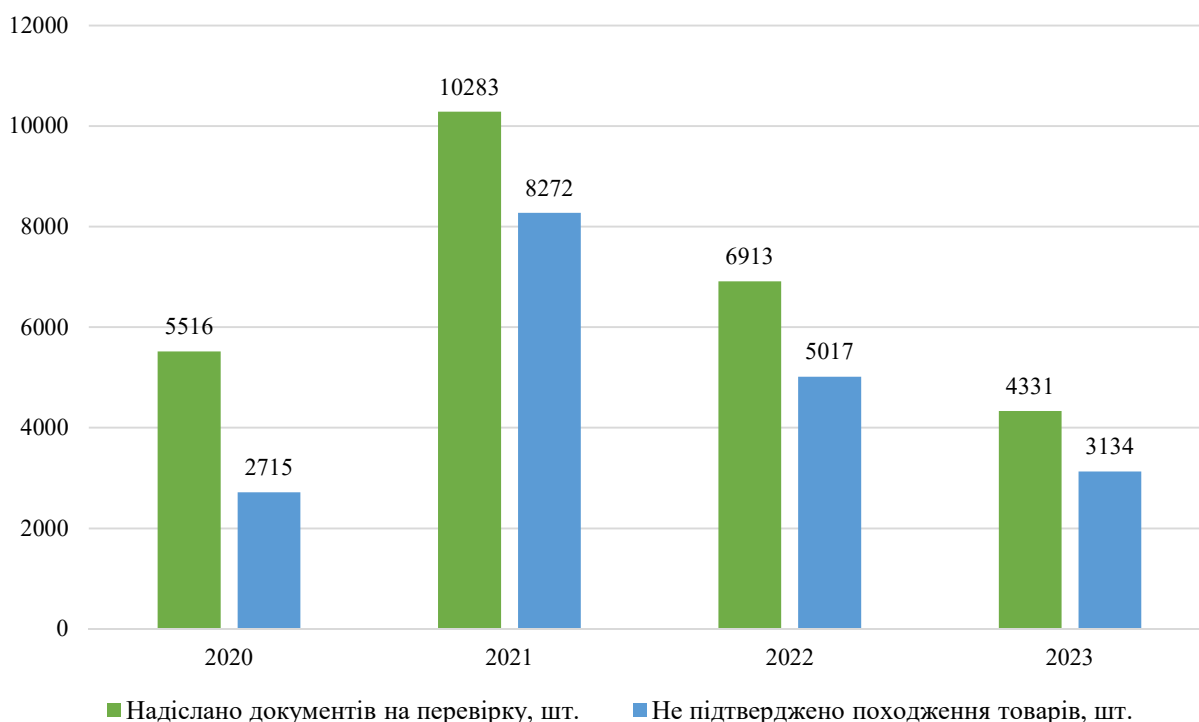

Рис. 4. Результати перевірки автентичності преференційних документів про походження товарів

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [17].

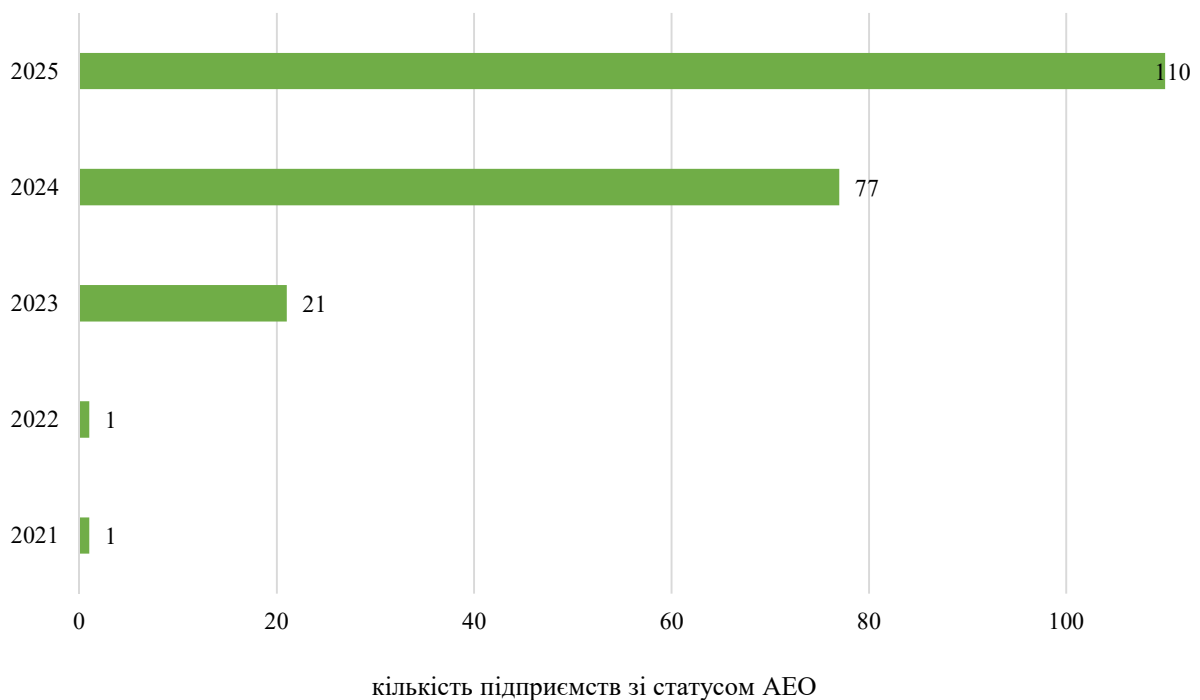
Маркування є першим і найпростішим інструментом, який використовує митник для ініціювання верифікації походження. Якщо назва країни, вказана на маркуванні, не збігається з країною в документах, це автоматично переводить вантаж у «червоний коридор» системи ризиків. Важливим напрямом митного контролю є також перевірка походження товарів, що набуло особливої актуальності після початку повномасштабної агресії російської федерації проти України. У зв'язку із запровадженням санкцій та обмежень на імпорту товарів з РФ та Білорусі митні органи посилили контроль за достовірністю зазначення країни походження продукції.

Аналіз маркування дозволяє виявляти складні схеми обходу санкційних обмежень, зокрема випадки «технічного» перемаркування товарів у третіх

країнах-посередниках для приховання їх реального походження з країн-агресорів.

Такий контроль забезпечує верифікацію автентичності виробничих кодів та логістичних міток, що унеможлиблює легалізацію забороненої продукції через зміну зовнішнього пакування. У таких умовах інформація, що міститься у маркуванні товарів, може використовуватися як додаткове джерело перевірки під час здійснення митного контролю.

Одним із ключових індикаторів прозорості є розвиток програми Авторизованих економічних операторів (АЕО). Станом на початок березня 2026 року кількість підприємств зі статусом АЕО в Україні зросла до 115 (у 2024 році їх було менше ніж 80) – рис. 5. Це свідчить про готовність бізнесу до самоконтролю маркування товарів в обмін на спрощення процедур.

**Рис. 5. Динаміка кількості
авторизованих економічних операторів в Україні**

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [17].

Отримання авторизації («АЕО-С» або «АЕО-Б») передбачає високу довіру до суб'єкта ЗЕД, що дозволяє митним органам мінімізувати фізичний

огляд товарів на кордоні. У такому форматі маркування виступає інструментом «самоконтролю»: підприємство самостійно гарантує достовірність даних про країну походження, склад та безпеку товару, а будь-яка невідповідність, виявлена під час пост-митного аудиту, загрожує втратою преференційного статусу.

Впровадження спрощень, як-от «процедура випуску за місцезнаходженням», робить маркування фундаментом безпеки ланцюга постачання. Використання сучасних ідентифікаторів (QR-кодів, RFID-міток) дозволяє АЕО забезпечувати наскрізну простежуваність вантажу без розкриття пакування митниками. Таким чином, у межах підготовки до взаємного визнання статусів АЕО між Україною та ЄС, якісне маркування стає «цифровим паспортом довіри», що забезпечує автоматизоване проходження митних формальностей та підтверджує відповідність продукції стандартам «промислового безвізу».

Крім того, важливим фактором є поступова гармонізація українського законодавства з вимогами Європейського Союзу, що передбачає впровадження європейських стандартів маркування продукції, зокрема щодо енергетичного маркування, екологічних позначень та інформації про безпечність товарів. У рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Україна вже імплементувала значну частину технічних регламентів, що базуються на законодавстві ЄС у сфері безпечності продукції та маркування.

Таким чином, статистичні дані свідчать про те, що питання достовірності інформації про товар, у тому числі відомостей, що містяться у маркуванні, має важливе значення для забезпечення ефективності митного контролю, протидії незаконному переміщенню товарів та забезпечення прозорості міжнародної торгівлі.

Попри важливу роль маркування товарів у процесі ідентифікації продукції та забезпечення прозорості міжнародної торгівлі, на практиці існує низка проблем, що ускладнюють ефективне використання інформації маркування під час здійснення митного контролю.

Однією з ключових проблем є невідповідність або неповнота інформації, зазначеної у маркуванні товарів. У процесі митного контролю досить часто виявляються випадки, коли інформація, нанесена на упаковку або етикетку товару, не відповідає відомостям, зазначеним у митних документах. Така невідповідність може стосуватися найменування товару, країни походження, складу продукції або даних про виробника. Подібні ситуації створюють додаткові ризики недостовірного декларування та ускладнюють процедури митного контролю.

Іншою проблемою є наявність контрафактної продукції, для якої характерне використання неправдивого або імітованого маркування. Контрафактні товари часто містять підроблені торговельні марки, змінену інформацію про виробника або фальсифіковані знаки відповідності. Це ускладнює ідентифікацію товарів та створює ризики порушення прав інтелектуальної власності, а також становить загрозу для споживачів.

Важливою проблемою є також відсутність єдиного підходу до перевірки маркування товарів у процесі митного контролю. Митні органи в основному використовують інформацію маркування як допоміжне джерело для ідентифікації товарів, однак процедура системного аналізу маркування не завжди є стандартизованою. Це може призводити до різної практики застосування митного контролю на різних митницях.

Окрему проблему становить недостатній рівень цифровізації системи простежуваності товарів, що обмежує можливості використання сучасних інструментів ідентифікації продукції. У багатьох країнах світу активно впроваджуються цифрові системи маркування (QR-коди, Data Matrix, електронні ідентифікатори), які дозволяють відстежувати рух товарів у ланцюгах постачання. В Україні такі механізми лише поступово розвиваються.

Крім того, у контексті євроінтеграції актуальною проблемою залишається гармонізація вимог до маркування товарів з законодавством Європейського Союзу. Хоча Україна активно імплементує технічні

регламенти ЄС, окремі аспекти маркування продукції, зокрема щодо енергетичного та екологічного маркування, потребують подальшого вдосконалення.

З урахуванням зазначених проблем доцільно визначити основні напрями вдосконалення використання маркування товарів у системі митного контролю України.

По-перше, важливим напрямом є удосконалення нормативно-правового регулювання вимог до маркування товарів, зокрема шляхом подальшої гармонізації українського законодавства з правом Європейського Союзу у сфері технічного регулювання та безпечності продукції.

По-друге, доцільним є розширення використання цифрових технологій маркування та систем простежуваності товарів, що дозволить митним органам оперативно перевіряти інформацію про продукцію та зменшить ризики незаконного переміщення товарів.

По-третє, важливим є посилення взаємодії між митними органами, органами ринкового нагляду та правоохоронними структурами у сфері контролю за дотриманням вимог до маркування продукції. Така взаємодія сприятиме більш ефективному виявленню порушень та протидії обігу контрафактних товарів.

По-четверте, перспективним напрямом є розвиток міжнародного співробітництва у сфері обміну інформацією про контрафактну продукцію та порушення вимог до маркування, зокрема в рамках співпраці з митними органами держав-членів Європейського Союзу та міжнародними організаціями.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.
Підсумовуючи, можна стверджувати, що маркування товарів трансформувалося з простого інформаційного додатка у критично важливий дата-центр продукту. В умовах підготовки до Угоди АСАА («промислового безвізу»), належне маркування стає перепусткою до спрощених процедур митного оформлення. Для держави це інструмент мінімізації «сірого»

імпорту, а для сумлінного бізнесу – спосіб підвищення конкурентоспроможності на міжнародних ринках через статус АЕО та взаємне визнання сертифікатів.

Удосконалення системи маркування товарів та ефективне використання інформації, що міститься у маркуванні, може суттєво підвищити результативність митного контролю, сприяти боротьбі з контрафактною продукцією та забезпечити прозорість міжнародної торгівлі.

Література

1. Bruneau J., Ugochukwu A. Consumer welfare of country-of-origin labelling and traceability policies. *Agronomy*. 2021. Vol. 11 (5). P. 916. DOI: <https://doi.org/10.3390/agronomy11050916>.
2. Thogersen J. How does origin labelling on food packaging influence consumer product evaluation and choices? A systematic literature review. *Food Policy*. 2023. Vol. 119. P. 2–40. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2023.102503>.
3. Huang H. Comparative Analysis of pre-packaged food labeling regulations between China, the European Union and the United States. *Proceedings on Legal and Economic Policy*. 2024. P. 27–33. DOI: <https://doi.org/10.54254/2753-7048/2024.18495>.
4. Peterson A. M., McBride G. E., Jhita S. K., Hellberg R. S. An investigation into country of origin labeling, species authentication and short weighting of commercially sold frozen fish fillets. *Heliyon*. 2021. Vol. 7 (4). P. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e06713>.
5. Sai L. R., Mashchak R. M. Labeling requirements as one of the tools for non-tariff regulation of imports of Ukrainian food products to China. *Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine*. 2022. Vol. 4 (2). P. 427–435. DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2022.02.427>.
6. Петрук О., Виговська Н., Костишин Ю. Розвиток митного контролю в системі забезпечення фінансової безпеки країни. *Бухгалтерський*

облік та фінансовий контроль. 2023. № 1. С. 30–40.
DOI [http://dx.doi.org/10.21511/afc.04\(1\).2023.03](http://dx.doi.org/10.21511/afc.04(1).2023.03).

7. Мережко Н., Караваєв Т., Калуга Н. Митна політика України під час збройної агресії РФ. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2022. № 6. С. 4-16. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2022\(125\)01](https://doi.org/10.31617/3.2022(125)01).

8. Чорна Т.М., Сагайдак І.С., Герцун О.С., Личкун Л.О. Інформаційна культура товару як чинник забезпечення прозорості ринку та довіри споживачів. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 18. С. 1–19. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18102449>.

9. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. №1023-ХІІ. Дата оновлення: 24.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення: 09.03.2026).

10. Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України від 15.01.2015 р. №124-VIII. Дата оновлення: 02.03.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> (дата звернення: 09.03.2026).

11. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 №4495-VI. Дата оновлення: 04.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 09.03.2026).

12. Agreement on Technical Barriers to Trade. *World Trade Organization*. URL: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/17-tbt_e.htm (дата звернення: 09.03.2026).

13. Rules of Origin and Country-of-Origin Labelling. *World Trade Organization*. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/roi_e/roi_e.htm (дата звернення: 09.03.2026).

14. International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Revised Kyoto Convention). *World Customs Organization* URL: https://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/conventions/pf_revised_kyoto_conv.aspx (дата звернення: 09.03.2026).

15. Kotler P., Keller K. Marketing Management. Pearson Education, 2022. 832 p.

16. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 р. №2704-VIII. Дата оновлення: 16.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 09.03.2026).

17. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/> (дата звернення: 09.03.2026).

18. Стан захисту прав інтелектуальної власності в Україні: аналітичний звіт за 2024 рік від Центру спостереження IPR. URL: <https://nipo.gov.ua/stan-zakhystu-prav-iv-v-ukraini/> (дата звернення: 09.03.2026).

References

1. Bruneau, J. and Ugochukwu, A. (2021), “Consumer welfare of country-of-origin labelling and traceability policies”, *Agronomy*, Vol. 11 (5), p. 916.
2. Thogersen, J. (2023), “How does origin labelling on food packaging influence consumer product evaluation and choices? A systematic literature review”, *Food Policy*, Vol. 119. pp. 2–40.
3. Huang, H. (2024), “Comparative Analysis of pre-packaged food labeling regulations between China, the European Union and the United States”, *Proceedings on Legal and Economic Policy*, pp. 27–33.
4. Peterson, A. M., McBride, G. E., Jhita, S. K, and Hellberg, R. S. (2021), “An investigation into country of origin labeling, species authentication and short weighting of commercially sold frozen fish fillets”, *Heliyon*, Vol. 7 (4), pp. 1–8.
5. Sai, L. R. and Mashchak, R. M. (2022), “Labeling requirements as one of the tools for non-tariff regulation of imports of Ukrainian food products to China”, *Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine*, Vol. 4 (2). pp. 427–435.

6. Petruk, O., Vyhovska, N. and Kostyshyn, Yu. (2023), “Development of customs control in the system of ensuring the financial security of a country”, *Accounting and Financial Control*, vol. 1. pp. 30–40.

7. Merezhko, N., Karavaiev, T. and Kaluha, N. (2022), “Customs policy of Ukraine during the armed aggression of the rf”, *Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo*. vol. 6. pp. 4–16.

8. Chorna, T.M., Sahaidak, I.S., Hertsun, O.S. and Lychkun, L.O. (2025), “ Information culture of the product as a factor in ensuring market transparency and consumer trust”, *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, Vol. 18, pp. 1–19.

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine “On consumer rights protection”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (Accessed 09 March 2026).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “On technical regrets and conformity assessment”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> (Accessed 09 March 2026).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine “The Customs Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (Accessed 09 March 2026).

12. World Trade Organization (1994), “Agreement on Technical Barriers to Trade”, available at: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/17-tbt_e.htm (Accessed 09 March 2026).

13. World Trade Organization (2026), “Rules of Origin and Country-of-Origin Labelling”, available at: https://www.wto.org/english/tratop_e/roi_e/roi_e.htm (Accessed 09 March 2026).

14. World Customs Organization (1999), “International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (as amended) (Revised Kyoto Convention)”, available at: https://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/conventions/pf_revised_kyoto_conv.aspx (Accessed 09 March 2026).

15. Kotler, P. and Keller, K. (2022), *Marketing Management*, 16th ed., Pearson Education, Upper Saddle River, USA.
16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine “On ensuring the functioning of Ukrainian as the state language”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (Accessed 09 March 2026).
17. The official site of State Customs Service of Ukraine (2026), available at: <https://customs.gov.ua/> (Accessed 09 March 2026).
18. IP Office of Ukraine (2025), “State of intellectual property rights protection in Ukraine: analytical report for 2024 by the IPR Monitoring Center”, available at: <https://nipo.gov.ua/stan-zakhystu-prav-iv-v-ukraini/> (Accessed 09 March 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 14.03.26

Прорецензовано / Revised: 17.03.26

Схвалено до друку / Accepted: 20.03.26